

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
ELEANOR SHARPSTON
prezentate la 23 aprilie 2015¹

Cauza C-95/14

**Unione nazionale industria conciaria (UNIC)
Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti in Pelle, Materie Concianti, Accessori e
Componenti (Unicopel)
împotriva
FS Retail
Luna srl
Gatsby srl**

[cerere de decizie preliminară formulată de Tribunale di Milano (Italia)]

„Obligația de a menționa originea pe etichetele produselor — Reglementare națională care impune menționarea statului de origine pe etichetele produselor fabricate în străinătate care folosesc în limba italiană termenii «cuoio», «pelle» sau «pelliccia» — Încălcarea obligației de a respecta o perioadă de așteptare stabilită în raport cu o măsură la nivel național notificată potrivit Directivei 98/34/CE —

Inaplicabilitatea unei reglementări tehnice într-un litigiu între particulari — Libera circulație a mărfurilor — Articolul 34 TFUE — Măsuri cu efect echivalent — Interpretarea Directivei 94/11/CE”

1. Autoritățile italiene au introdus obligația de a menționa statul de origine pe eticheta pielii obținute prin procedee de prelucrare (cum este tăbăcirea²) efectuate în țări terțe atunci când se folosesc ulterior, în limba italiană, termenii „cuoio” („piele finită”), „pelle” („piele brută”) și „pelliccia” („piele cu blană”) (precum și derivatele sau sinonimele acestora) cu privire la produsele din piele, în special articolele de încălțăminte, obținute din pielea respectivă. Două organizații au introdus la Tribunale di Milano (Tribunalul Milano) o acțiune prin care urmăresc să împiedice comercializarea de către operatorii economici din Italia a articolelor de încălțăminte care nu respectă cerințele respective de etichetare. În prezenta cerere de decizie preliminară, se solicită Curții să precizeze dacă o asemenea normă de etichetare încalcă articolele 34-36 TFUE privind libera circulație a mărfurilor și/sau Directiva

1 — Limba originală: engleza.

2 — Procedeele de tratare a pieilor de animale pentru a obține o piele mai rezistentă și mai puțin sensibilă la descompunere decât cea netratată.

94/11/CE³ (denumită în continuare „Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte”) și/sau Codul vamal modernizat⁴. Totuși, o altă problemă importantă, care nu este ridicată în mod expres de instanța de trimitere, este aceea dacă dispozițiile Directivei 98/34/CE⁵ ar putea să împiedice deja aplicarea normei naționale privind etichetarea.

Dreptul Uniunii

Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene

2. Articolul 34 TFUE interzice, între statele membre, restricțiile cantitative la import, precum și orice măsuri cu efect echivalent. Articolul 35 cuprinde o dispoziție similară referitoare la exporturi. Articolul 36 prevede că statele membre pot impune restricții cu caracter proporțional asupra circulației mărfurilor dacă acestea sunt justificate de anumite motive permise⁶.

Codul vamal

3. Articolul 36 din Codul vamal modernizat⁷ este una dintre dispozițiile care cuprind prevederi referitoare la stabilirea originii nepreferențiale a mărfurilor în vederea aplicării Tarifului vamal comun, a măsurilor (altele decât măsurile tarifare) instituite prin dispoziții comunitare care reglementează anumite domenii legate de comerțul cu mărfuri sau a altor măsuri comunitare legate de originea mărfurilor⁸. Potrivit articolului 36, mărfurile obținute în întregime într-o singură țară sau teritoriu sunt considerate ca fiind originare din acea țară sau acel teritoriu⁹. Mărfurile în producerea cărora intervin mai multe țări sau teritorii sunt considerate ca fiind originare din acea țară sau acel teritoriu în care au fost supuse ultimei transformări substanțiale¹⁰.

4. În decizia sa de trimitere, Tribunale di Milano menționează articolul 60 din Regulamentul (UE) nr. 952/2013¹¹. Articolul 60 alineatul (1) este formulat în același mod ca articolul 36 alineatul (1) din Regulamentul nr. 450/2008. Articolul 60 alineatul (2) prevede: „[m]ărfurile în producerea cărora intervin mai multe țări sau teritorii sunt considerate ca fiind originare din țara sau din teritoriul în care au fost supuse ultimei transformări sau prelucrări substanțiale, justificate economic, efectuate

3 — A Parlamentului European și a Consiliului din 23 martie 1994 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre referitoare la etichetarea materialelor folosite la producerea principalelor componente ale articolelor de încălțăminte destinate vânzării către consumatori (JO 1994, L 100, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 14, p. 56), astfel cum a fost modificată de (i) Actul privind condițiile de aderare a Republicii Cehe, a Republicii Estonia, a Republicii Cipru, a Republicii Letonia, a Republicii Lituania, a Republicii Ungare, a Republicii Malta, a Republicii Polone, a Republicii Slovenia și a Republicii Slovace și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană (JO 2003, L 236, p. 33), (ii) Directiva 2006/96/CE a Consiliului din 20 noiembrie 2006 de adaptare a anumitor directive în domeniul liberei circulații a mărfurilor, având în vedere aderarea Bulgariei și a României (JO 2006, L 363, p. 81, Ediție specială, 13/vol. 57, p. 176) și (iii) Directiva 2013/15/UE a Consiliului din 13 mai 2013 de adaptare a anumitor directive în domeniul liberei circulații a mărfurilor, având în vedere aderarea Republicii Croația (JO 2013, L 158, p. 172).

4 — A se vedea punctul 3 de mai jos.

5 — A Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 de stabilire a unei proceduri pentru furnizarea de informații în domeniul standardelor și reglementărilor tehnice (JO 1998, L 204, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 23, p. 2-7, denumită în continuare „Directiva 98/34”).

6 — Derogările de la articolul 34 enumerate la articolul 36 includ motive de morală publică, de ordine publică, de siguranță publică, de protecție a sănătății și a vieții persoanelor și a animalelor sau de conservare a plantelor, de protejare a unor bunuri de patrimoniu național cu valoare artistică, istorică sau arheologică sau de protecție a proprietății industriale și comerciale.

7 — Regulamentul (CE) nr. 450/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 aprilie 2008 de stabilire a Codului vamal comunitar (Codul vamal modernizat) (JO 2008, L 145, p. 1, denumit în continuare „Codul vamal modernizat”).

8 — Articolul 35.

9 — Articolul 36 alineatul (1).

10 — Articolul 36 alineatul (2).

11 — Al Parlamentului European și al Consiliului din 9 octombrie 2013 de stabilire a Codului vamal al Uniunii (JO 2013, L 269, p. 1).

într-o întreprindere echipată în acest scop și din care a rezultat un produs nou sau care reprezintă un stadiu de fabricație important”. Totuși, la data faptelor, dispoziția respectivă nu era încă în vigoare¹². Prin urmare, vom considera că prezenta cerere de decizie preliminară se referă la articolul 36 din Regulamentul nr. 450/2008¹³.

Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte

5. Această directivă a fost introdusă pentru soluționarea unor probleme legate de comerțul intracomunitar cu articole de încălțăminte. În statele membre existau cerințe diferite de etichetare care au condus la creșterea costurilor suportate de operatorii economici și împiedicau libera circulație¹⁴. S-a considerat că aceste probleme ar putea fi rezolvate cel mai eficient prin adoptarea de măsuri la nivelul Uniunii. Prin urmare, legiuitorul a introdus o măsură de armonizare care stabilea doar cerințele care au fost considerate indispensabile liberei circulații a articolelor de încălțăminte¹⁵.

6. Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte prevede aplicabilitatea sa în cazul etichetării materialelor folosite la producerea principalelor componente ale articolelor de încălțăminte destinate vânzării către consumatori și definește „încălțăminte” ca fiind „articole cu tălpi aplicate destinate acoperirii sau protejării piciorului” [articolul 1 alineatul (1)]¹⁶. Etichetele trebuie să cuprindă informații referitoare la cele trei părți componente ale articolului de încălțăminte în cauză, după cum sunt definite în anexa I¹⁷, respectiv: partea superioară, căptușeala și branțul și talpa exterioară [articolul 1 alineatul (2)]. Compoziția articolelor de încălțăminte trebuie să se indice fie prin pictograme, fie prin indicații scrise referitoare la materialele menționate în anexa I¹⁸. Aceste informații trebuie totodată să îndeplinească cerințele de etichetare de la articolul 4.

7. Potrivit articolului 2 alineatul (1), statele membre trebuie să ia toate măsurile necesare pentru ca încălțăminte de pe piață să respecte cerințele de etichetare prevăzute în Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte, fără să se aducă atingere celorlalte dispoziții relevante din dreptul Uniunii.

8. Articolul 3 prevede: „Fără să aducă atingere celorlalte dispoziții comunitare relevante, statele membre nu interzic sau împiedică introducerea pe piață a încălțăminte ce respectă cerințele de etichetare stabilite în prezenta directivă, prin aplicarea unor dispoziții interne armonizate ce reglementează procedura de etichetare aplicabilă anumitor tipuri de încălțăminte sau încălțăminte, în general”.

9. Cerințele de etichetare specificate la articolul 4 alineatul (1) sunt următoarele: „[...] informații despre materialul, determinat conform anexei I, care reprezintă cel puțin 80 % din suprafața părții superioare, a căptușelii și a branțului articolului de încălțăminte și cel puțin 80 % din volumul tălpii exterioare. Dacă niciunul dintre materiale nu reprezintă cel puțin 80 % din produs, se oferă informații referitoare

12 — Ea se aplică de la 1 iunie 2016 [a se vedea articolul 288 alineatul (2) din Regulamentul nr. 952/2013].

13 — În observațiile lor scrise depuse la Curte, UNIC și UNI.CO.PEL, Comisia Europeană și guvernul suedez fac referire la articolul 24 din Regulamentul (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului vamal comunitar (JO 1992, L 302, p. 1, Ediție specială, 02/vol. 5, p. 58). Totuși, regulamentul respectiv a fost abrogat de Regulamentul nr. 450/2008 (a se vedea articolul 186 din acesta). După cum a observat Suedia, dispozițiile acestuia din urmă au devenit aplicabile cel târziu la 24 iunie 2013 [a se vedea articolul 188 alineatul (2)] – adică înainte de inițierea procedurii în fața instanței de trimitere la 27 septembrie 2013. Prin urmare, articolul 36 din Regulamentul nr. 450/2008 era în vigoare la data faptelor.

14 — A se vedea considerentul (1) al Directivei privind etichetarea articolelor de încălțăminte.

15 — Considerentele (2), (3) (5) și (7) ale Directivei privind etichetarea articolelor de încălțăminte.

16 — Anexa II cuprinde o listă neexhaustivă a produselor vizate de Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte.

17 — Anexa I este redată ca anexă la prezentele concluzii. Punctul 1 conține definiții și pictogramele corespunzătoare sau indicații scrise referitoare la părțile componente ale încălțăminte (partea superioară, căptușeala și branțul și talpa exterioară). Termenul „piele” este definit la punctul 2 litera (a) subpunctul (i), unde este stabilită și pictograma corespunzătoare materialului (o simplă reprezentare stilizată a unei piei de animal).

18 — Cuvântul „cuoio” este termenul italian selectat în directivă ca indicație scrisă pentru piele. Totuși, se pare că folosirea acestui termen (aprobat) atrage totodată aplicarea Legii nr. 8/2013 (a se vedea punctul 15 de mai jos). Cu privire la etichetarea articolelor de încălțăminte aflate în discuție în procedura principală, a se vedea și punctele 16-63 de mai jos.

la principalele două materiale componente ale respectivului articol de încălțăminte”. Articolul 4 alineatul (2) precizează că informațiile trebuie să fie menționate pe încălțăminte, putându-se opta „fie pentru pictograme, fie pentru indicații scrise cel puțin în limba sau limbile stabilite de statul membru consumator conform dispozițiilor din tratat, astfel cum este definit și ilustrat în anexa I”. Statele membre trebuie să asigure o informare corectă a consumatorului cu privire la semnificațiile respectivelor pictograme, dar aceste măsuri trebuie să nu creeze bariere în calea comerțului. Etichetarea trebuie să fie aplicată pe cel puțin un articol al fiecărei perechi de încălțăminte; ea trebuie să fie vizibilă, bine aplicată pe articolul de încălțăminte în cauză și accesibilă; trebuie să fie imposibilă inducerea în eroare a consumatorului prin etichetare [articolul 4 alineatele (3) și (4)].

10. Articolul 5 prevede: „Informațiile necesare conform prezentei directive pot fi completate, dacă este cazul, cu informații suplimentare aplicate pe etichete sub formă de text. Totuși, statele membre nu pot interzice sau împiedica introducerea pe piață a încălțăminte ce respectă dispozițiile prezentei directive, în conformitate cu articolul 3”.

Directiva 98/34

11. Scopul Directivei 98/34 este de a contribui la evitarea creării unor noi bariere în calea comerțului din cadrul pieței interne. Ea a introdus un mecanism de asigurare a transparenței și a controlului preventiv impunând statelor membre să notifice proiectele în domeniul reglementărilor tehnice înainte de adoptarea lor și apoi, în general, să respecte o perioadă de așteptare de cel puțin trei luni (a se vedea punctul 14 de mai jos), înainte de adoptarea reglementării în cauză, pentru a oferi celorlalte state membre și Comisiei posibilitatea să ridice orice probleme legate de bariere potențiale în calea comerțului¹⁹.

12. Următoarele definiții de la articolul 1 sunt relevante:

„1. «produs», orice produs fabricat industrial și orice produs agricol [...]

[...]

3. «specificație tehnică», o specificație inclusă într-un document care stabilește caracteristicile unui produs, cum ar fi nivelele de calitate [...] inclusiv cerințele care se aplică produsului cu privire la [...] ambalarea, marcarea sau etichetarea [...]

[...]

11. «reglementare tehnică», specificațiile tehnice [...] a căror respectare este obligatorie, *de iure* sau *de facto* [...] care interzic fabricarea, importul, comercializarea sau utilizarea unui produs [...]

[...]”

13. Potrivit articolului 8, Comisiei îi este comunicat, de îndată, de către statele membre, orice proiect de reglementare tehnică pe care intenționează să o adopte. De asemenea, acestea înaintează Comisiei o expunere a motivelor care fac necesară elaborarea unei astfel de reglementări, în cazul în care acest lucru nu a fost clarificat suficient în proiectul de reglementare tehnică. Comisia trebuie să notifice apoi de îndată celelalte state membre cu privire la proiect și la toate documentele care i-au fost înaintate. În conformitate cu articolul 8 alineatul (2), Comisia și statele membre pot face observații

¹⁹ — Considerentele (2)-(6) ale directivei.

adresate statului membru care a efectuat notificarea. Statul membru în cauză trebuie să țină seama, pe cât posibil, de aceste observații în pregătirea ulterioară a reglementării tehnice. Potrivit articolului 8 alineatul (3), Comisiei îi este comunicat, de îndată, de către statele membre textul definitiv al reglementării tehnice.

14. Articolul 9 alineatul (1) prevede că adoptarea proiectului unei reglementări tehnice notificat în temeiul articolului 8 alineatul (1) trebuie să se amâne cu o perioadă de trei luni (denumită în continuare „perioada de așteptare”). Această perioadă se prelungește cu șase luni în cazul în care Comisia sau alt stat membru emite un aviz detaliat în sensul că măsura avută în vedere poate crea obstacole în calea liberei circulații a mărfurilor în cadrul pieței interne [articolul 9 alineatul (2)]. Perioada de așteptare se prelungește cu douăsprezece luni în cazul în care, în termen de trei luni de la notificarea în temeiul articolului 8 alineatul (1), Comisia își anunță intenția de a propune sau de a adopta un act normativ referitor la subiectul vizat de proiectul de reglementare tehnică [articolul 9 alineatul (3)]²⁰.

Dreptul național

15. Legea nr. 8/2013 din 14 ianuarie 2013 privind noile dispoziții în ceea ce privește utilizarea termenilor „cuoio”, „pelle” și „pelliccia”, precum și a derivatelor sau a sinonimelor acestora a fost publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr. 25 din 30 ianuarie 2013 și a intrat în vigoare la 14 februarie 2013. Articolul 3 alineatul 2 din Legea nr. 8/2013 introduce obligația de a menționa statul de origine pe etichetele produselor obținute prin prelucrare în țări terțe și care folosesc, în limba italiană, termenii respectivi pe eticheta pielii produse. În decizia de trimitere, Tribunale di Milano a menționat că Legea nr. 8/2013 a fost notificată Comisiei la 21 decembrie 2012 cu numărul de referință 2012/667/I²¹. Prin urmare, a fost supusă cel puțin unei perioade de așteptare inițiale de trei luni în temeiul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 98/34²².

Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

16. FS Retail srl, Luna srl și Gatsby srl, pârâții din procedura principală, sunt operatori economici care comercializează încălțăminte în Italia. Încălțăminte în cauză prezintă pe talpa interioară mențiunile în limba italiană, „pelle” sau „vera pelle” (piele brută veritabilă). O parte din această încălțăminte este produsă în Republica Populară Chineză. Proveniența încălțăminte respective este indicată pe o etichetă din plastic aplicată pe talpa exterioară. Din procedura principală nu rezultă cu claritate dacă celelalte articole de încălțăminte aflate în discuție (care nu sunt etichetate ca fiind de origine chineză) provin din alte state membre sau din țări terțe.

17. La 27 septembrie 2013, Unione nazionale industria conciaria (denumită în continuare „UNIC”), o asociație profesională ce reprezintă operatorii din sectorul tăbăcăriei, și Unione Nazionale dei Consumatori di Prodotti di Pelle, Materie Concianti, Accessori e Componenti (denumită în continuare „UNI.CO.PEL”), o organizație care promovează interesele consumatorilor în Italia (denumite în continuare „reclamantele”) au introdus o acțiune împotriva pârâtelor la Tribunale di Milano prin care au solicitat măsuri provizorii pentru motivul că acestea din urmă au încălcat articolul 3 alineatul 2 din Legea nr. 8/2013. Reclamantele consideră că folosirea termenilor italieni pentru descrierea tălpii interioare din piele fără a menționa originea sa induce în eroare consumatorii întrucât se sugerează astfel că pielea utilizată și/sau întregul produs este de origine italiană. Mai mult, practica folosirii

20 — Regulile detaliate și perioadele de așteptare pentru normele cu privire la servicii (care nu sunt relevante în cazul de față) sunt ușor diferite de cele cu privire la bunuri. De asemenea, există derogări (care nu sunt nici ele relevante aici) care permit ca măsurile urgente sau de urgență care intră în domeniul de aplicare al Directivei 98/34, după notificarea lor, să intre în vigoare de îndată.

21 — Totuși, cercetările noastre referitoare la Sistemul de informații privind reglementările tehnice (denumit în continuare „baza de date TRIS”) gestionat de Direcția Generală Piața Internă indică faptul că proiectul Legii nr. 8/2013 a fost primit de Comisie la 29 noiembrie 2012.

22 — A se vedea și punctul 46 de mai jos.

termenilor italieni pentru asemenea produse ar constitui concurență neloială din partea producătorilor străini în detrimentul operatorilor italieni din sectorul pielii și încălțăminte, deoarece originea italiană a pielii utilizate ar fi o calitate care poate fi invocată doar în cazul încălțăminte produse din piele italiană.

18. Toate cele trei pârâte s-au opus cererii de măsuri provizorii invocând diferite motive: (i) că încălțăminte în cauză îndeplinește cerințele Directivei privind etichetarea articolelor de încălțăminte și (ii) că, în măsura în care anumite articole de încălțăminte sunt etichetate ca fiind originare din China, ele respectă Legea nr. 8/2013, iar consumatorii italieni sunt informați în mod corespunzător în privința originii produselor în cauză, astfel încât ar trebui să se permită comercializarea acestor produse în Italia (Gatsby), (iii) că Legea nr. 8/2013 a fost notificată Comisiei ca reglementare tehnică potrivit Directivei 98/34, dar a fost adoptată înainte de expirarea perioadei inițiale de așteptare prevăzute la articolul 9 din directiva menționată, ceea ce o face inaplicabilă în procedura principală (Luna), și (iv) că Legea nr. 8/2013 are un caracter disproporționat întrucât producătorii sunt liberi să specifice din propria lor inițiativă dacă produsele lor sunt de origine italiană (FS Retail).

19. În acest context, Tribunale di Milano adresează Curții șase întrebări preliminare interconectate care sunt probabil mai ușor de înțeles într-o formă sintetică.

20. Aceste întrebări privesc diferitele moduri în care dreptul Uniunii ar putea să se opună aplicării articolului 3 alineatul 2 din Legea nr. 8/2013 în cazul produselor din piele

- prelucrată sau comercializată în mod legal în alte state membre sau
- obținută prin prelucrare în țări din afara Uniunii Europene și care nu sunt deja comercializate în mod legal în cadrul Uniunii.

21. Instanța de trimitere a arătat că, în ambele situații, articolul 3 alineatul 2 din Legea nr. 8/2013 impune menționarea statului de origine pe etichete atunci când (ca în cazul de față) produsele folosesc termenul italian „pelle”. Ea întreabă dacă o astfel de cerință ar putea fi contrară

- articolelor 34-36 TFUE, ca măsuri cu efect echivalent restricțiilor cantitative asupra comerțului dintre statele membre și nejustificate de niciun temei legal (prima și a doua întrebare);
- articolelor 3 și 5 din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte (potrivit cărora statele membre nu pot să interzică sau să împiedice introducerea pe piață a încălțăminte ce respectă cerințele de etichetare stabilite în directiva respectivă (a treia și a patra întrebare) sau
- articolului 60 din Regulamentul nr. 952/2013 (succesorul articolului 36 din Regulamentul nr. 450/2008), care definește țara de origine (a cincea și a șasea întrebare).

22. Au prezentat observații scrise UNIC și UNI.CO.PEL, Gatsby, guvernele german, olandez și suedez, precum și Comisia. La 15 ianuarie 2015, o ședință a fost stabilită în urma solicitării Curții ca părțile să abordeze întrebările ridicate de Comisie în observațiile sale scrise referitoare la aspectul dacă Legea nr. 8/2013 este inaplicabilă din cauză că a fost adoptată cu încălcarea dispozițiilor privind perioada de așteptare de la articolul 9 alineatul (1) din Directiva 98/34. Celelalte părți care au depus observații scrise nu au abordat acest aspect, iar instanța de trimitere nu a ridicat întrebarea respectivă. În cadrul ședinței, UNIC și UNI.CO.PEL, Republica Cehă, Germania și Comisia au prezentat observații orale.

Analiză

Considerații introductive

23. La ședință, înainte de a aborda întrebările Curții, UNIC și UNI.CO.PEL au susținut că aceasta ar trebui să analizeze mai întâi dacă cererea de decizie preliminară ar trebui să fie retrasă, întrucât cadrul juridic național prezentat în decizia de trimitere s-a schimbat între timp. Ele au precizat că Legea nr. 8/2013 a fost abrogată cu efect de la 10 noiembrie 2014 și că un nou decret legislativ privind mărfurile din piele a fost notificat Comisiei în temeiul Directivei 98/34²³.

24. Retragerea unei cereri de decizie preliminară este o prerogativă a instanței de trimitere, iar nu a Curții. Oricum, considerăm că prezenta trimitere preliminară nu trebuie să fie abordată din această perspectivă.

25. Instanța de trimitere a precizat că cererea de măsuri provizorii formulată de reclamante se întemeiază pe Legea nr. 8/2013, care constituia cadrul legislativ relevant la data faptelor potrivit instanței respective. Întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub propria răspundere și a cărei exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de pertință²⁴. Motivul este că procedura desfășurată în temeiul articolului 267 TFUE este bazată pe o separație clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, aceasta din urmă fiind abilitată să se pronunțe numai în legătură cu interpretarea sau cu validitatea actelor de drept al Uniunii vizate la articolul menționat. Nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea dispozițiilor din dreptul național sau să hotărască dacă interpretarea dată de instanța națională este corectă. Curtea trebuie să ia în considerare contextul normativ și factual, astfel cum este definit în decizia de trimitere, în care se încadrează întrebările preliminare. Stabilirea legislației naționale aplicabile constituie o problemă de interpretare a dreptului național care nu intră în competența Curții²⁵.

26. Astfel, în ceea ce privește aplicarea normelor naționale relevante, Curtea trebuie să se pronunțe pe baza situației pe care instanța de trimitere o consideră ca fiind demonstrată. Prin urmare, Curtea trebuie să răspundă la întrebările preliminare²⁶.

Aspecte generale ale întrebărilor preliminare

27. În esență, instanța de trimitere întreabă dacă dreptul Uniunii, în special articolele 34-36 TFUE și/sau Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte și/sau Codul vamal modernizat, exclude aplicarea Legii nr. 8/2013 în procedura principală. Întrebările sale nu privesc aplicabilitatea Directivei 98/34.

28. Totuși, Comisia, în observațiile sale scrise, susține că încălcarea cerințelor referitoare la perioada de așteptare din Directiva 98/34 atrage totodată oricum inaplicabilitatea Legii nr. 8/2013. În cadrul ședinței, guvernul german a declarat că este de acord cu poziția respectivă.

23 — Se pare că noua măsură reaplică un regim care a fost introdus anterior în 1966. Întrucât guvernul italian nici nu a depus observații scrise, nici nu a fost prezent la ședință, Curtea nu a avut posibilitatea să analizeze mai aprofundat acest aspect cu reprezentanții statului membru în cauză. Curtea nici nu știe dacă, la adoptarea Legii nr. 8/2013, guvernul italian a intenționat să se întemeieze pe articolul 4 alineatul (4) din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte, care prevede că trebuie să fie imposibilă inducerea în eroare a consumatorului prin etichetare (a se vedea punctul 9 de mai sus). În consecință, nu vom mai analiza acest aspect în prezentele concluzii.

24 — Hotărârea OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, punctul 56 și jurisprudența citată.

25 — Hotărârea Texdata Software, C-418/11, EU:C:2013:588, punctele 28, 29 și 41, precum și jurisprudența citată.

26 — Hotărârea Kaba, C-466/00, EU:C:2003:127, punctul 41.

29. De asemenea, considerăm că Legea nr. 8/2013 este incompatibilă atât cu articolele 34-36 TFUE, cât și cu Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte²⁷.

30. Ar trebui Curtea să analizeze Directiva 98/34 atunci când răspunde instanței de trimitere?

31. În primul rând, este clar că instanța de trimitere ar putea să soluționeze procedura principală pe baza unui răspuns al Curții în sensul că Directiva 98/34 exclude aplicarea Legii nr. 8/2013.

32. În al doilea rând, în contextul interdicției de la articolul 34 TFUE privind restricțiile cantitative la import și măsurile cu efect echivalent, Directiva 98/34 este un instrument *sui generis* care urmărește protejarea liberei circulații a mărfurilor și promovarea bunei funcționări a pieței interne a bunurilor și serviciilor²⁸. Ea garantează informarea Comisiei și a statelor membre înainte de adoptarea unor noi reglementări tehnice care ar putea să creeze bariere în calea comerțului. Astfel, Directiva 98/34 operează prin mijloace de control preventiv²⁹. În plus, deși este adevărat că Directiva 98/34 stabilește o procedură pentru asigurarea transparenței și a schimbului de informații privind standardele și reglementările tehnice fără a prevedea ea însăși norme materiale, nerespectarea perioadei de așteptare este un viciu de procedură substanțial care atrage inaplicabilitatea reglementării tehnice aflate în discuție³⁰.

33. Cu toate că, potrivit unei jurisprudențe constante, Curtea nu poate modifica întrebările preliminare adresate de o instanță națională³¹, aceste întrebări trebuie să fie abordate în lumina tuturor dispozițiilor din dreptul Uniunii care este probabil să fie relevante pentru soluționarea litigiului care face obiectul procedurii principale³². În contextul unei trimiteri preliminare în temeiul articolului 267 TFUE prin care se solicită interpretarea unor dispoziții din dreptul Uniunii, este de competența Curții să ofere instanței naționale un răspuns util, care să îi permită să soluționeze litigiul cu care este sesizată. Astfel, misiunea Curții este de a interpreta toate dispozițiile de drept al Uniunii care sunt necesare instanțelor naționale pentru a statua în cauzele cu care sunt sesizate, chiar dacă respectivele dispoziții nu sunt expres indicate în întrebările adresate de aceste instanțe³³. Acest lucru este valabil în special dacă există o problemă de drept evidentă care ar putea fi relevantă pentru soluționarea litigiului de către instanța națională. În asemenea împrejurări (ca în cazul de față) Curtea poate să o analizeze.

34. Situația este diferită atunci când se solicită Curții să statueze asupra *validității* unui act din dreptul Uniunii. În acest caz, Curtea nu este obligată să examineze un motiv neavut în vedere de instanța națională³⁴.

35. Prezenta trimitere preliminară privește întrebări legate de interpretarea, iar nu de validitatea dreptului Uniunii. Prin oferirea unei interpretări a dispozițiilor relevante din Directiva 98/34, Curtea și-ar îndeplini pur și simplu îndatorirea de a analiza întrebările preliminare adresate în lumina *tuturor* normelor din dreptul Uniunii care sunt relevante pentru soluționarea litigiului care face obiectul procedurii principale.

36. Totuși, în cadrul ședinței, Republica Cehă a ridicat o obiecție diferită. În spatele întrebării dacă Directiva 98/34 atrage inaplicabilitatea Legii nr. 8/2013 se află (susține aceasta) întrebarea prealabilă dacă o instanță națională trebuie să analizeze din oficiu acest aspect. Republica Cehă susține că instanțele naționale nu au o asemenea obligație pentru trei motive: (i) potrivit principiului pasivității

27 — A se vedea punctul 48 și următoarele de mai jos.

28 — Hotărârea Fortuna și alții, C-213/11, C-214/11 și C-217/11, EU:C:2012:495, punctul 26 și jurisprudența citată.

29 — A se vedea considerentele (2)-(6) ale Directivei 98/34 și punctul 11 de mai sus.

30 — Hotărârea Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, punctul 44. A se vedea punctul 45 de mai jos.

31 — Hotărârea Dumon și Froment, C-235/95, EU:C:1998:365, punctele 25-27, și Hotărârea RLSAN., C-108/98, EU:C:1999:400, punctele 16 și 17.

32 — Hotărârea Efir, C-19/12, EU:C:2013:148, punctul 27.

33 — Hotărârea Fuß, C-243/09, EU:C:2010:609, punctul 39.

34 — Hotărârea Simon, Evers & Co, C-21/13, EU:C:2014:2154, punctele 26-28.

instanței în litigiile civile (un principiu procedural național larg recunoscut) nu este permisă depășirea obiectului acțiunii părților³⁵, (ii) excepția de la principiul autonomiei procedurale naționale elaborat în jurisprudența Curții privind protecția consumatorilor³⁶ nu trebuie să se aplice prin analogie Directivei 98/34 și (iii) s-ar cere o sarcină nerealistă și împovărătoare instanțelor naționale dacă li s-ar impune să stabilească, în împrejurări cum sunt cele din prezenta cauză, dacă normele interne constituie reglementări tehnice în sensul articolului 1 alineatul (11) din respectiva Directivă 98/34.

37. Considerăm că aceste obiecții nu pot fi admise.

38. În primul rând, se pare că guvernul ceh propune Curții să abordeze acest aspect din perspectiva unei noțiuni generale potrivit căreia părțile la procedură stabilesc limitele litigiului și că există o normă procedurală națională generală privind pasivitatea instanței în litigiile civile. Dar Curtea nu deține informații referitoare la aspectul dacă în dreptul procesual italian există o asemenea normă. Astfel, Curtea nu are posibilitatea să analizeze locul pe care o asemenea prevedere îl ocupă în cadrul procedurii, modul în care se derulează și particularitățile acesteia în ansamblul său³⁷. În opinia noastră, Curtea nu poate să își exercite puterea de apreciere în mod abstract.

39. În al doilea rând, după cum reiese cu claritate din decizia de trimitere, aspectul că Legea nr. 8/2013 a fost notificată Comisiei a fost abordat în procedura principală³⁸, iar dosarul instanței de trimitere arată că Luna susține în apărarea sa în procedura principală că Legea nr. 8/2013 este inaplicabilă din cauză că a fost adoptată cu încălcarea cerințelor legate de perioada de așteptare de la articolul 9 alineatul (1) din Directiva 98/34³⁹. Astfel, este clar că în cazul în care dreptul procesual italian conține o normă privind pasivitatea instanței în litigiile civile, instanța de trimitere nu ar încălca această normă prin analizarea Directivei 98/34 în cazul de față. Prin urmare, nu s-ar crea o nouă excepție de la principiul autonomiei procedurale naționale.

40. În al treilea rând, tindem să fim de acord cu argumentul Republicii Ceha potrivit căruia ar fi prea împovărător pentru instanțele naționale să efectueze în fiecare cauză o analiză *ex officio* privind aspectul dacă o anumită măsură națională constituie o reglementare tehnică ce intră sub incidența Directivei 98/34. Acest aspect nu este întotdeauna ușor de verificat.

41. Cu privire la argumentul menționat, observăm că în cazul faptelor din prezenta cauză nu a existat o asemenea sarcină: relevanța potențială a Directivei 98/34 se afla deja în mod direct înaintea instanței de trimitere.

42. Mai general, nu sugerăm că în fiecare cauză în parte instanțele naționale trebuie în mod necesar să analizeze din oficiu dacă o anumită măsură intră sub incidența Directivei 98/34.

35 — Potrivit unei jurisprudențe constante, în lipsa armonizării normelor procedurale, dreptul Uniunii trebuie să fie pus în aplicare potrivit procedurilor și normelor stabilite de dreptul național (principiul general al autonomiei procedurale naționale). Acest principiu se aplică sub rezerva a două condiții. Cererile întemeiate de dreptul Uniunii să nu fie tratate mai puțin favorabil decât cele întemeiate pe dreptul intern (principiul echivalenței) și dreptul național trebuie să nu facă imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității). A se vedea, de exemplu, Hotărârea CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punctul 23 și jurisprudența citată.

36 — Atunci când a analizat Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273), Curtea a statuat că dreptul Uniunii impune instanțelor naționale să analizeze din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale atunci când au la dispoziție elementele de drept și elementele de fapt necesare. Motivul este că Directiva 93/13 pornește de la premisa că un consumator se află într-o situație de inferioritate față de un vânzător sau furnizor în ceea ce privește puterea de negociere și nivelul de informare. A se vedea Hotărârea Kušionová, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 48 și jurisprudența citată.

37 — Hotărârea CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punctul 25.

38 — A se vedea punctul 18 de mai sus.

39 — Aspect confirmat de Comisie în observațiile sale scrise.

43. Dimpotrivă, în opinia noastră, obligația de a analiza Directiva 98/34 apare oricum atunci când fie (i) faptele și împrejurările sunt de așa natură încât instanța națională are la dispoziție informații care arată că normele interne aflate în discuție *au fost* notificate Comisiei în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Directiva 98/34 sau (ii) o parte la procedură susține că măsura invocată împotriva sa intră în domeniul de aplicare al Directivei 98/34. Instanța națională trebuie apoi să analizeze acest aspect și, atunci când este cazul, să țină cont de obligația de respectare a obligațiilor privind perioada de așteptare de la articolul 9 și consecința inaplicabilității împotriva particularilor. În ceea ce ne privește, considerăm că obligația menționată există chiar dacă una dintre părțile din procedura principală nu invocă în mod expres inaplicabilitatea normei naționale aflate în discuție pentru motivul că nu a fost respectată Directiva 98/34.

Analiză din perspectiva Directivei 98/34

44. Încălțăminte este un „produs” în sensul articolului 1 alineatul (1) din Directiva 98/34. Cerințele de etichetare din Legea nr. 8/2013 sunt o „specificație tehnică” în sensul articolului 1 alineatul (3), întrucât ele se referă la ambalarea, comercializarea sau etichetarea unui produs – încălțăminte – iar astfel stabilesc caracteristicile produsului respectiv. Legea nr. 8/2013 însăși se încadrează în mod clar în domeniul de aplicare al articolului 1 alineatul (11) ca reglementare tehnică. În consecință, Italia era obligată atât să notifice Legea nr. 8/2013 în temeiul articolului 8 alineatul (1), cât și să respecte perioadele de așteptare de la articolul 9.

45. Modul de redactare a articolelor 8 și 9 din Directiva 98/34 este clar în sensul că aceste dispoziții creează o procedură prin care Uniunea Europeană controlează proiectele de reglementări naționale, data intrării lor în vigoare fiind stabilită sub rezerva opoziției din partea Comisiei și/sau a altor state membre. Curtea a statuat că efectul util al acestui control preventiv este asigurat prin interpretarea directivei în sensul că încălcarea obligației de notificare constituie un viciu procedural important de natură să atragă inaplicabilitatea în privința particularilor a respectivelor specificații tehnice⁴⁰. Totodată, potrivit unei jurisprudențe constante, în cazul în care o reglementare tehnică este adoptată cu încălcarea obligației de respectare a cerințelor privind perioada de așteptare de la articolul 9 alineatul (1) din Directiva 98/34, ea este de asemenea inaplicabilă împotriva particularilor⁴¹.

46. Comisia a primit la 29 noiembrie 2012 notificarea proiectului Legii nr. 8/2013⁴². În urma acestei notificări, guvernul român a formulat observații în temeiul articolului 8 alineatul (1) din Directiva 98/34. Atât guvernul german, cât și guvernul spaniol au formulat avize detaliate potrivit articolului 9 alineatul (2) a doua liniuță⁴³. La ședință, Comisia a informat Curtea că perioada inițială de așteptare de trei luni a expirat la 1 martie 2013, dar perioada de așteptare a fost prelungită până la 30 mai 2013 ca urmare a avizelor detaliate formulate. Instanța de trimitere a precizat că Legea nr. 8/2013 a fost (cu toate acestea) adoptată la 14 februarie 2013. Prin adoptarea sa la data respectivă s-a încălcat în mod clar perioada de așteptare prevăzută de articolul 9 alineatul (1) din Directiva 98/34.

47. Rezultă că Legea nr. 8/2013 nu se poate aplica în litigiile dintre particulari.

40 — Hotărârea CIA Security International, C-194/94, EU:C:1996:172, punctele 41, 44 și 54.

41 — Hotărârea Unilever, C-443/98, EU:C:2000:496, punctele 40-44 și 49.

42 — A se vedea punctul 15 și nota de subsol 21 de mai sus. Această dată a fost confirmată și de guvernul german și de Comisie în observațiile depuse de fiecare dintre aceste părți.

43 — A se vedea baza de date TRIS privind notificarea nr. 2012/667/I.

Articolele 34-36 TFUE – Prima și a doua întrebare

48. Instanța de trimitere a arătat că Legea nr. 8/2013 se aplică mărfurilor din piele în general; înțelegem întrebările adresate Curții în sensul că se referă la toate mărfurile din piele, iar nu doar la încălțăminte. Întrucât Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte trebuie interpretată în lumina articolelor 34-36 TFUE, este necesar ca analiza să înceapă cu aceste dispoziții ale tratatului.

49. Obligația de a menționa statul de origine pe etichetele produselor din piele obținute prin prelucrare în țări terțe și care folosesc, în limba italiană, termenii „cuoio”, „pelle” și „pelliccia” (precum și derivatele sau sinonimele acestora) este o măsură cu efect echivalent unei restricții cantitative la import, care face mai dificilă și mai costisitoare circulația mărfurilor respective. Este de mult recunoscut faptul că scopul indicării originii produselor este acela de a oferi consumatorilor posibilitatea de a distinge între mărfurile interne și cele importate și că astfel li se oferă, printre altele, posibilitatea manifestării oricăror prejudecăți pe care le au împotriva produselor străine. În cadrul pieței unice, cerința privind marcarea originii nu numai că face comercializarea într-un stat membru a mărfurilor produse în alt stat membru în sectoarele în cauză mai dificilă, dar are totodată efectul de a încetini întrepătrunderea economică prin stânjenirea vânzării de mărfuri produse în urma diviziunii muncii între statele membre⁴⁴.

50. O cerință de etichetare cum este cea de la articolul 3 alineatul 2 din Legea nr. 8/2013 are aceste trăsături.

51. O cerință de această natură împiedică libera circulație a produselor din piele, întrucât, atunci când mărfurile străine supuse cerinței respective sunt comercializate în Italia, (i) ele pot fi percepute negativ de consumatori ca urmare a cerinței de etichetare și (ii) accesul lor pe piața italiană poate fi refuzat atunci când nu îndeplinesc cerința de etichetare.

52. Cerința ar putea totodată să facă circulația produselor din piele prelucrate în afara Italiei mai costisitoare. Astfel, este posibil ca operatorii economici care introduc asemenea mărfuri pe piața italiană să trebuiască să suporte costuri de etichetare mai ridicate decât întreprinderile similare (care comercializează produse din piele prelucrate în Italia) din cauză că ar putea fi obligați să producă și să aplice etichete speciale sau suplimentare pentru piața italiană. Aceasta ar fi situația în special dacă, potrivit articolului 3 alineatul 2 din Legea nr. 8/2013, ar fi obligatorie cerința privind indicarea originii în etichetarea produselor chiar și atunci când eticheta este destinată pieței Uniunii în întregul său și include termenul „piele” în diverse limbi sau pictograma sub formă de piele autorizată de Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte (textul este neclar în acest sens).

53. Mai mult, Legea nr. 8/2013 este o măsură discriminatorie, întrucât se aplică doar în cazul mărfurilor din piele produse în afara Italiei care nu sunt fabricate din piele italiană. Produsele fabricate în Italia nu sunt supuse cerinței suplimentare privind etichetarea, chiar dacă pielea folosită nu este italiană și se utilizează termeni italieni pentru descrierea sa.

54. Legea nr. 8/2013 nu poate fi justificată nici prin una dintre excepțiile limitate de la articolul 36 TFUE⁴⁵. Protecția consumatorilor nu poate fi invocată în situația de față – această excepție de la principiul liberei circulații a mărfurilor este valabilă doar în cazul măsurilor aplicabile fără distincție⁴⁶. Adăugăm că, după cum a arătat Curtea în Hotărârea Comisia/Regatul Unit⁴⁷, în cazul în care originea italiană a pielii folosite pentru fabricarea încălțăminte evocă anumite calități atractive în mintea consumatorului, este în interesul producătorilor de astfel de mărfuri să indice ei înșiși originea respectivă fie pe mărfuri, fie pe ambalaj.

44 — Hotărârea Comisia/Germania, C-325/00, EU:C:2002:633, punctul 23 și jurisprudența citată.

45 — A se vedea punctul 2 și nota de subsol 6 de mai sus.

46 — Hotărârea Rewe-Zentral, 120/78, EU:C:1979:42, punctul 8.

47 — Hotărârea Comisia/Regatul Unit, 207/83, EU:C:1985:161.

55. Rezultă că Legea nr. 8/2013 este în mod clar contrară articolului 34 TFUE și nu poate fi scutită în temeiul articolului 36 TFUE⁴⁸.

Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte – a treia și a patra întrebare

56. Prin a treia și a patra întrebare, instanța de trimitere urmărește să afle dacă Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte împiedică impunerea de către statele membre a unei cerințe de etichetare privind menționarea statului de origine atunci când este folosit termenul italian „pelle” (sau sinonimele sale) pe etichetele aplicate produselor din piele în cauză. Considerăm că aceste întrebări se referă doar la încălțăminte, iar nu la produsele din piele în general⁴⁹.

57. Potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când un domeniu a făcut obiectul unei armonizări exhaustive la nivelul Uniunii, măsurile naționale care țin de acest domeniu trebuie evaluate în raport cu actul normativ relevant care a realizat această armonizare, iar nu cu dreptul primar⁵⁰.

58. În opinia noastră, Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte nu reglementează în mod exhaustiv toate aspectele etichetării încălțăminte. Astfel, articolul 5 prevede în mod expres că informațiile necesare conform directivei pot fi completate cu informații suplimentare sub formă de text, iar potrivit considerentului (7), Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte „stabilește doar cerințele ce sunt indispensabile liberei circulații a produselor pentru care se aplică”. Totuși, directiva reglementează exhaustiv etichetarea materialelor folosite la producerea principalelor componente ale articolelor de încălțăminte. La menționarea faptului că articolul de încălțăminte în cauză este din piele, trebuie să se utilizeze fie termenul relevant („cuoio” în limba italiană), fie pictograma sub formă de piele din anexa I punctul 2 litera (a) subpunctul (i).

59. Din interpretarea coroborată a articolelor 1 și 4 din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte și a anexei I la aceasta rezultă că directiva nu stabilește aici cerințe minime, ci, mai degrabă, norme exhaustive. Prin urmare, statele membre nu au dreptul să adopte cerințe mai stricte. Mai mult, articolul 3 prevede în mod expres că statele membre nu pot să interzică sau să împiedice circulația articolelor de încălțăminte ce respectă cerințele de etichetare stabilite în directivă.

60. Astfel, atunci când încălțăminte deplină îndeplinește cerințele de etichetare din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte, dreptul italian nu poate condiționa circulația sa în cadrul pieței interne de menționarea statului de origine a pielii.

61. Instanța de trimitere întreabă în special dacă este exclusă impunerea de către statele membre a unei cerințe de etichetare cum este cea aflată în discuție în procedura principală în cazul produselor fabricate în afara Italiei din piele care provine din alte state membre sau țări terțe care *a fost* introdusă în mod legal pe piața internă (a treia întrebare) sau *nu* a fost introdusă anterior în mod legal pe piața internă (a patra întrebare).

62. În opinia noastră, articolul 3 din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte exclude în mod clar impunerea printr-o măsură națională cum este Legea nr. 8/2013 a unor cerințe suplimentare de etichetare pentru încălțăminte din piele care a fost prelucrată în alte state membre sau a fost introdusă pe piață în mod legal în statele respective (o asemenea obligație este totodată incompatibilă

48 — Nimic din materialul aflat la dispoziția Curții nu pare să atragă aplicarea articolului 35 (interdicția privind restricțiile cantitative la export) și, în consecință, nu am analizat în mod separat această dispoziție.

49 — A se vedea articolul 1 alineatul (1) din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte.

50 — Hotărârea AGM-COS.MET, C-470/03, EU:C:2007:213, punctul 50 și jurisprudența citată.

cu articolul 34 TFUE pentru motivele enunțate la punctele 48-55 de mai sus). De asemenea, este incompatibilă cu Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte aplicarea unei astfel de măsuri în cazul încălțăminte fabricate în țări terțe din piele prelucrată în țările în cauză atunci când încălțăminte a fost ulterior importată în mod legal pe piața internă.

63. În decizia de trimitere nu se specifică dacă articolele de încălțăminte aflate în discuție în acțiunea principală îndeplinesc cerințele din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte. Mai precis, Curtea nu a fost informată dacă termenii „pelle” sau „vera pelle” de pe talpa interioară a încălțăminte au un caracter suplimentar față de informațiile cerute la articolul 4 și în anexa I sau dacă încălțăminte este etichetată doar prin folosirea acestor termeni și nu poartă nici pictograma pentru piele stabilită în anexa I punctul (2) litera (a) subpunctul (i), nici indicația scrisă în limba italiană „piele” („cuoio”).

64. Adăugăm din motive de claritate, că, dacă mărfurile respective nu îndeplinesc cerințele din Directiva privind etichetarea articolelor de încălțăminte, atunci ar fi necesară analizarea situației în mod mai general, în lumina articolului 34 TFUE⁵¹.

Codul vamal modernizat – a cincea și a șasea întrebare

65. În opinia noastră, nu este necesar să se analizeze dacă Legea nr. 8/2013 este compatibilă cu normele privind stabilirea originii produselor potrivit Codului vamal comunitar modernizat (a cincea și a șasea întrebare). Articolul 36 din Regulamentul nr. 452/2008 se referă la stabilirea originii nepreferențiale a mărfurilor în anumite împrejurări prevăzute la articolul 35⁵². Aceste norme nu par a fi de natură nici să permită, nici să excludă aplicarea articolului 3 alineatul 2 din Legea nr. 8/2013. În plus, nu se contestă că pielea folosită pentru fabricarea produselor din piele în cauză nu este de origine italiană. Prin urmare, considerăm că atât a cincea, cât și a șasea întrebare nu sunt relevante și, în consecință, nu este necesar să se răspundă la acestea.

Concluzie

66. Având în vedere toate considerațiile de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Tribunale di Milano (Italia) după cum urmează:

„O normă națională care impune menționarea statului de origine pe etichetele produselor din piele obținute prin prelucrare în țări terțe și care folosesc termeni ca «piele finită», «piele brută» sau «piele cu blană» (precum și derivatele sau sinonimele acestora) în limba sau în limbile statelor membre respective este o reglementare tehnică în sensul articolului 1 alineatul (11) din Directiva 98/34/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 iunie 1998 referitoare la procedura de furnizare de informații în domeniul standardelor, reglementărilor tehnice și al normelor privind serviciile societății informaționale. Adoptarea acesteia cu încălcarea perioadei de așteptare prevăzute la articolul 9 alineatul (1) din directiva menționată constituie un viciu de procedură substanțial de natură să atragă inaplicabilitatea sa.

O asemenea normă este oricum o măsură discriminatorie cu efect echivalent unei restricții cantitative la import, care este interzisă de articolul 34 TFUE și nu se încadrează în niciuna dintre excepțiile enumerate la articolul 36 din cuprinsul său. Prin urmare, este inaplicabilă în litigiile civile dintre particulari.

51 — A se vedea punctele 48-55 de mai sus.

52 — A se vedea punctul 3 de mai sus.

În sfârșit, în măsura în care o astfel de normă se aplică încălțăminteii care îndeplinește cerințele de etichetare din Directiva 94/11/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 martie 1994 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre referitoare la etichetarea materialelor folosite la producerea principalelor componente ale articolelor de încălțăminte destinate vânzării către consumatori, ea este incompatibilă în special cu articolele 3 și 5 din directiva respectivă.”

Anexa I la Directiva 94/11/CE

